

EINSPACH GÁBOR
IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

1054 Budapest
Honvéd utca 8. I.2.
einspach@artmagazin.hu
+ 36 209 359 889

EG-31082020-01

Budapest, 2020. augusztus 31.

Szakértői vélemény

Megbízó: MNB-Ingatlan Kft.

Megbízás tárgya: Walter Crane *Európa elrablása* című művének értékelése

A megbízási szerződés aláírását követően áttanulmányoztam a szakirodalmat, majd helyszíni szemlét tartottam felajánló otthonában, ahol a festményt megvizsgáltam. Azt követően elvégeztem a szükséges anyaggyűjtést, melynek elsődleges forrásai az internetes adatbázisokban, illetve a saját szakértői adattáramban tárolt adatok voltak. Ezt követően állítottam össze a szakvéleményt.

A festőről

Walter Crane 1845-ben született. Nemcsak jelentős festő volt, de kora legnagyobb hatású illusztrátora is, aki elsősorban gyerekeknek szóló könyvek terén alkotott jelentőset. Művészcsaládba született, édesapja, Thomas Crane portréfestő, bátyja Thomas illusztrátor, nővére, Marie pedig neves író volt. Az általa illusztrált leghíresebb mesék és történetek számos gyermekkönyvben megtalálhatóak. Illusztrációinak nagy része színes, tele gyermekeket kertben ábrázoló motívumokkal, mely ábrázolásmód Crane hatására később számos más alkotó művészetében is elterjedt. Walter Crane volt az *Arts and Crafts* egyik leghíresebb képviselője. Ez az új mozgalom, mely jelentős hatást gyakorolt az angol iparművészetre, építészetre és kézművességre, és melyet John Ruskin írásai inspiráltak, az 1880 - 1910 években élte fénykorát Angliában és az Amerikai Egyesült Államokban. Crane illusztrációi mellett festéssel is foglalkozott, illetve kerámiákat és Art Nouveau stílusú tárgyakat is készített. Részt vett a nemzetközi szocialista mozgalomban is. Crane 1865 és 1876 között Edmund Evans társaságában dolgozott számos gyermek- és játékkönyv illusztrálásán, évente több sikeres könyvet készítettek együtt. Crane illusztrációi stílusát nagyrészt az olasz reneszánsz művészet inspirálta. Illusztrációiban a fantáziájára támaszkodott és próbálta kerülni a mindennapi élet jeleneteinek ábrázolását.

Crane a gyermekirodalomban végzett munkája által nagy hírnévre tett szert, többek között a a Grimm testvérekkel is dolgozott együtt. Crane kései késői alkotó periódusában már nemcsak festéssel és illusztrációval foglalkozott, hanem gipsz domborműveket, csempe, ólomüveg, kerámia tárgyakat, valamint tapéta- és textilmintákat is készített. Walter Crane 1915-ben halt meg Horshamban, Angliában.

A festő magyar vonatkozásai

A kép kvalitása és a festő nemzetközi hírneve, az egyetemes művészettörténetben játszott szerepe mellett a festmény igazi jelentőségét Walter Crane és a magyar kultúra szoros összekapcsolódása jelenti. A Szépművészeti Múzeum szakéleménye, melyben Lengyel László művészettörténész a festmény védését javasolta, pontosan leírja a kép magyar vonatkozásait. „A 19. század végi kortárs angol művészek között, Walter Crane magyarországi művészeti kapcsolatai egyedülállóan jónak nevezhetők. Zsolnay Vilmos volt az a magyar, akivel először megismerkedett és kitűnő kapcsolatot ápolt. Zsolnay többször is járt nála Angliában. Az akkor már Európa-szerte ismert festő 1895-ben rendezte első kiállítását Magyarországon a budapesti Műcsarnokban. A bemutatott 125 mű között nem szerepelt festményünk. Walter Crane magyarországi ismertségét és népszerűségét nagy részben magyar személyi titkárának, Rozsnyay Kálmánnak (1871-1944) köszönhetette. Rozsnyay a legjobb menedzsernek bizonyult Crane számára ebben az időben. Kitűnően készítette elő a művész magyarországi látogatását. Az ő közbenjárására Radisics Jenő főigazgató 1900-ban nagyszabású kiállítást rendezett a festő-, grafikus- és tervező művészek az Iparművészeti Múzeumban. Ezzel egy időben Crane előadást tartott a lipótvárosi kaszinóban *„A vonal nyelvéről”* és cikket közölt a Magyar Iparművészet folyóiratban. Magyarországi látogatása festő fejedelemnek kijáró, szokatlanul nagy figyelmet kapott a korabeli hazai sajtóban. Járt Pécsen, Szegeden, Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Bánffyhunyadon és Kalotaszegen. Találkozott a hazai kulturális és művészeti élet fontos személyiségeivel. Az Iparművészeti Múzeum kiállításán több mint 600 műve szerepelt. Ezek pontos, azonosításra alkalmas lajstromaiban az *Európa elrablása* c. festmény nem lelhető föl. Hasonló jellegű nagyméretű olaj, vászon képe (*Persephoné elrablása*) a budapesti kiállítás fő és legértékesebb (8400 korona) darabjának számított, és az itt vizsgált *Európa elrablásának* is közeli rokona az életműben. Nem ismerjük azon műveinek pontos jegyzékét, melyeket a budapestivel párhuzamos kolozsvári kiállításán mutatott be. Budapesti kiállításából ajándékozás és vásárlás révén néhány műve (főként tervei, rajzai, akvarelljei, kerámiái) az Iparművészeti és a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe került. Művészete és személyes ismertsége megtermékenyítő hatást gyakorolt a századforduló kortárs magyar alkotóira, és erősítette a népművészeti hagyományok iránti érdeklődést, a nemzeti motívumok keresését és alkalmazását a művészet minden területén. Az agg Jókai Mór is lelkesen köszöntötte kiemelve, hogy Walter Crane-től *„El kell tanulnunk, hogyan támadjon a magyar szűrgallérből, a tulipános ládából, a cseréptálból szalonok, paloták és oltárok ékessége, ki kell tanulnunk, hogyan kell népünk szépművészetét, művészeti hajlamát teremtő erővé nemesíteni.”* Jelentős hatást gyakorolt a gödöllőiek, elsősorban Nagy Sándor, Körösfői-Kriesch Aladár, Medgyaszay István és Thoroczkai Wigand Ede művészetére. Hatott a marosvásárhelyi Kultúrpalota kialakítására. Befolyásolta a Malonyay Dezső-féle magyar népművészeti gyűjtőmunkát és tudományos feldolgozást, sőt Kós Károly is úgy emlékezett meg Walter Crane 1900-as kiállításáról, mint művészetének alapvető irányt adó, meghatározó diákkori élményéről. Nem elhanyagolható Walter Crane művészetének a századforduló magyar iparművészeti formatervezésre tett általános hatása sem.”

A kép leírása

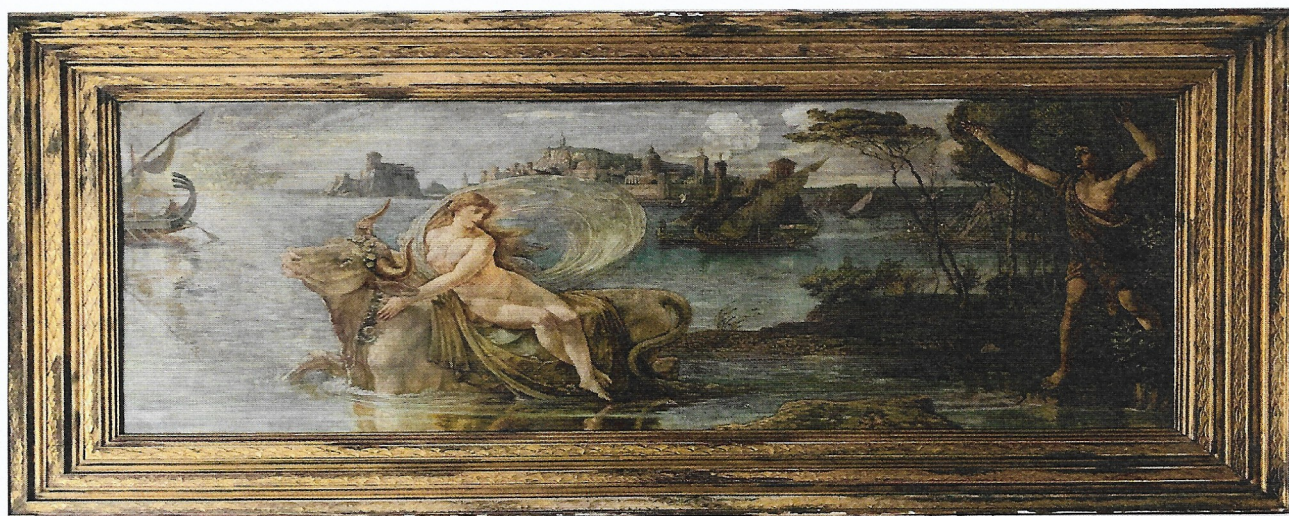
Walter Crane: Európa elrablása

olaj, vászon

70,5x160,5 cm

Jelezve balra lent: nagy C betűn V betűt formáló, kiterjesztett szárnyú darumadár, 1881

Védett

A festményen tájképben ábrázolva látható a föníciai királylány. Európa elrablásának mitológiai története. Balra középen Zeus, virágkoszorúval díszített, fehér bika képében, hátán lobogó drapériával övezetten Európa mezítelen alakja látható. A jobb szélén fák és cserjék között széttárt karú, fiatal férfi áll, vállán bárányszőr, fején sapka, a háttérben különféle típusú (ókori körtemplom, reneszánsz bazilika és török mecset) templomokkal ékes szigetek előtt, balra jobbra görög gályák horgonyoznak. Balra fönt a horizonton a fölkelő nap sugarai közt Héliosz napszekere látható. A kereten látható felirat alapján azt W. A. Smith londoni faragó és aranyozó mester készítette. A díszítésében a tenger hullámzását imitáló díszkeret három azonos formájú és méretű elemből lett összeépítve. A díszráma körben a széleken mechanikus sérülésekből és a felületek száradásából származó hiányokat, pergéseket mutat, valamint számos helyen bemattult, elszíneződött.

Kiállítva:

1881-ben Londonban a Grosvenor Gallery-ban (Summer Exhibition)

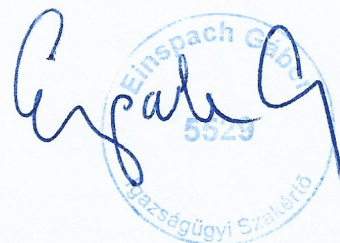
1892-ben vagy 1899 és 1902 között szerepelt a müncheni "Secession" Képzőművészeti egyesület kiállításán (nr. 498), 1902-től mint berlini magángyűjteményben őrzött darabot tartották számon.

1930-as évektől budapesti magántulajdonban található a jelenlegi tulajdonos családjánál.

Aukcionálva:

1918 november, Ernst Múzeum VII-VIII. számú aukciós kiállítás, 405. tétel

1937 április, Ernst Múzeum LV. számú aukciós kiállítás, 91. tétel

A piac vizsgálata

Fontos az érték megállapításánál a piac általános állapota, a kereslet és kínálat összefüggései. Az elmúlt időszakban egyre erősödő piacot látunk a magyar művészet kiemelkedő teljesítményei esetében, mely nem ritkán 200 millió forintot is meghaladó árakat jelenthet. A klasszikus piac vonatkozásában az értéksáv Munkácsy Mihály, Rippl-Rónai József vagy Csontváry Kosztka Tivadar esetében ezt messze meghaladó nagyságú is lehet. Ugyanakkor nagy jelentőségű, múzeumi rangú remekművek rendkívül ritkán kerülnek a műtárgypiacra. Magyarországon az aktuális kulturpolitikának, az állami vásárlásoknak és az erősödő gyűjtői érdeklődésnek köszönhetően nagyon jelentős felértékelődés figyelhető meg a nemzeti festészet vonatkozásában. Általánosságban kijelenthető - persze nem ismerve a járvány következményeit -, hogy a magyarországi műtárgypiac a 2008-as válság óta eltelt időszak legjobb periódusát éli. A klasszikus és modern művek piacán folyamatosan születnek az életműrekordok, a háború utáni és kortárs művészet piaci pedig, követve a nemzetközi trendeket, soha nem látott prosperitásban él. A nemzetközi piacra az elmúlt évtizedben folyamatosan ömlött a pénz, elsősorban a kiemelkedő, múzeumi rangú művek értek el sokszor elképesztően magas rekordárakat. Jól megfigyelhető az a tendencia, mely nemcsak ezek felkutatására, de körüknek bővítésére is vonatkozik. Ennek része a kelet-európai művészet felértékelődése, a graffiti térhódítása, de még a modern mesterek piacán is bővül a legdrágább művészek listája. Jó példa erre az európai modernizmus eddig második vonalba tartozó mesterei piacra kerülő legjobb műveinek rekordárai vagy az ázsiai, elsősorban kínai mesterek sokszoros áremelkedése is.

Walter Crane jelentős művei ritkán bukkannak fel árverésken, de ha kiemelkedő mű kerül aukcióra, az jellemzően új életmű rekordot csinál a művésznek. A legmagasabb leütési árak 400 000 és 600 000 euró között mozognak, de egy 2002-es, illetve egy 2009-es árverés óta nem volt a vizsgált képhez hasonló minőségű festménye a piacon Crane-nek.

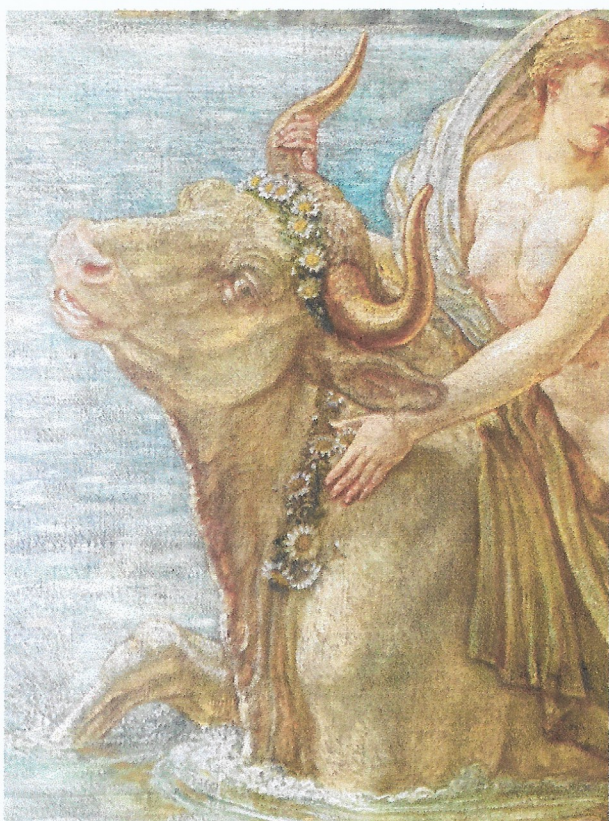
A világ piacvezető aukciósháza, a Christie's 2008-ban értékelte a képet, akkor alsó becsértékként 400 000 angol fontot, felső becsértékként 600 000 angol fontot állapítottak meg. A kép biztosítási értéke akkor 500 000 angol font volt. Bár a 19. századi művészet piaca nem erősödött azóta, de a pre-raffaelita művészet remekművei iránt az érdeklődés töretlen, sőt a múzeumi rangú, csúcs minőségű képek esetében jelentős áremelkedés volt megfigyelhető az elmúlt időszakban. Megítélésem szerint Walter Crane nemzetközi ára a trendek alapján magasabb lett, de erre vonatkozó publikus adat nem volt elérhető.

Egyéb észrevételek

A közepes finomságú lenvászonra készült olajfestmény, enyves, kréta-alapozású, keresztmerezítőkkel erősített, ékelhető (több ék hiányzik) eredeti fenyőfa feszítőrámájára húzott. A festett felület fénytelen, matt állapotú. Vékony lakkrétege kiszáradt és közepesen szennyeződött, de a vizsgált mű a szemle időpontjában jó állapotban volt. A vászon ép, a vakráma kitűnő minőségű és hibátlan, a keret jó állapotú, az elmúlt évtizedekben a kép semmilyen restaurátori kezelést nem kapott. Mint hasonló esetben mindig, egy kíméletes tisztítás jelentősen megváltoztatná a kép esztétikai állapotát, színei felragyognának, összességében világosabb hatást keltene. A vizsgált mű vonatkozásában kijelenthető, hogy az múzeumi rangú alkotás, melyek bármely magyar közgyűjteményhez méltó lenne.

Einspach Gábor
5510
Művészeti Szakértő

A vizsgált kép részletei

A szakértői értékmeghatározás módszere

Az eddigi szakértői munka során felgyűlt, a szakértői adattárban található adatokat beépítettem az érték meghatározásába. A szakvélemény kialakításánál figyelembe vettem a szakirodalomban és az internetes adatbázisokban található adatokat is, a művész életrajzánál a wikipedia.hu vonatkozó szócikkeit is használtam. Az ár kialakításához megvizsgáltam a műtárgypiac jelenlegi helyzetét és az adott alkotóra vonatkozó kereslet és kínálat összefüggéseit. Figyelembe vettem a festő jelentőségét és a képnek a művész életművében elfoglalt pozícióját is. A kép állapota szintén fontos tényező volt a becserkék kialakításánál, ahogy témája, mérete és technikája is befolyásolta a megállapított összegeket. Értéknövelő tényezőként vettem figyelembe Walter Crane jelentős hatását a magyar művészettörténet alakulásában.

Összegzés

Walter Crane az angol képzőművészet fontos irányzatának, az Arts and Crafts mozgalomnak, az egyik legjelentősebb, nemzetközileg is ismert alkotója, a pre-raffaelita festészet kiemelkedő képviselője. Magyarországi kiállításai és azokon kersztül gyakorolt hatása révén a magyar kultúrtörténetnek is fontos része. A vizsgált festmény eredetiségéhez provenienciája alapján nem fér kétség. Egyértelműen kijelenthető, hogy a szakvélemény mellékletében szereplő festmény eredeti, hiteles kép, Walter Crane sajátkezű alkotása. Fentiek alapján a mű alsó becserkékét 240 000 000 forintban, felső becserkékét 280 000 000 forintban határozom meg.

Ein...ch Gábor
5529
...ságüg...rakérő